

Žemaitiškų knygų biblioteką papildė JUSTINO KUBILIAUS „dā dongou nematont, bet žemē jau žėnont“

Šių metų kovo mėnesį geros žinios sulaukė poeto, eseisto ir literatūros kritiko Justino Kubiliaus kūrybos gerbėjai, žemaičių kalbos mylėtojai bei šia kalba parašytų leidinių skaitytojai – Regionų kultūrinių iniciatyvų centras išleido šio autoriaus knygą „dā dongou nematont, bet žemē jau žėnont“. Ją sudaro žemaičių tarme parašyti eilėraščiai ir 23 prozos paveikslai, autoriaus pavadinti stacijomis.

Knygos dailininkė – Deimantė Rybakovienė, redaktoriai: žurnalistė, knygų leidėja Danutė Mukienė ir kalbininkas Juozas Pabrėža, redaktorė-konultantė – literatūrologė Janina Riškutė.

Knyga išleista 300 egz. tiražu. Apimtis – 176 puslapiai. Spausdino UAB „Petro ofsetas“ spaustuvė Vilniuje.

J. Kubiliaus knygos „dā dongou nematont, bet žemē jau žėnont“ viršelis. Dailininkė D. Rybakovienė

J. Kubiliaus eilėraščiuose jo gimtasis Šiaurės vakarų kraštas tarsi sunkte prisisunkęs mitinės, istorinės, rupios gyvenimo atminties, o žmogus čia – ne lyginant koks žemaičių žemės demiurgas, einantis kiaurai per laikus, tarsi iš naujo kuriantis, bet iš tikrųjų skausmingai kartojantis savo genties likimą, vis prasmegdamas kuršių (galbūt savo protėvių?) amžiuose...

Stacijose „Tomsė so žalės“, kuriose gausu aliuzijų į Kryžiaus kelio stotis, autorius, žvelgdamas į gimtinę jau tarsi iš tolo, lyg kokius šventus paveikslus išvysta brolių, tėvų, artimų žmonių, giminės senųjų gyvenimuose – ir šiapus, ir jau anapus, bet visuomet nutviekstus skaudžia gyvasties laikinumo šviesa, lyg iš Raštų atsklindančia.

Tarmė Justino Kubiliaus kūryboje (kaip ir gimtasis Kernų kaimas Mosėdžio parapijoje) – saugūs

namai, tapatybės vieta, savasties pamatas. Žmogaus gyvenimas, jo žemė, daiktai ir likimas čia kitaip ištariami; visa būtis, visa ją reginti dvasia čia tarmiška.

Literatūrologė prof. Viktorija Daujotytė knygos recenzijoje „...žemē jau žėnont...“ rašo: „Šiauriniai žemaičiai – pats žemaitiškumo santirštis, ryškiausios dvasinės sublimacijos, maždaug tarp Viliaus Orvido ir Romualdo Granausko. Dabar pridurčiau: ir Justino Kubiliaus. Atrodė, kad Granauskas savo tekstuose bus radęs tiksliausią žemaičių ir bendrinės lietuvių kalbos sąlytį: sintaksinį-intonacinį, su atsargiais žodyno įterpiniais. Bet yra ir tas kelias, kurį renkasi Justinas Kubilius, – čist žemaitiškā, kaip yra sakiusi Žemaitė. Kitaip parašyta, kitaip tariama ir autoriaus pavardė, vardas. Pirma pavardė, paskui vardas: Kobėlios Justins.

Žemaičiai kalba savo prigim-

ta kalba; kitiems (ar kitiems reikalams, taip pat ir dialektologijai) ji gali būti ir tarmė, ir patarmė. Su bendrine lietuvių kalba esam natūraliai suaugę, ji nėra dirbtinė, iš tų pačių šaknų.

Rašyti poeziją pačia artimiausia kalba yra gerai – ir poezijai, ir kalbai, ir rašančiam. Pirminis vienis. Kalba veikia išvien su gamta, darbais, daiktais, augalais, gyviais, su buvimu ir buvime. Kalbėti apie poeziją (bent man) lengviau bendrine lietuvių kalba. Abstrakčiam kalbėjimui sunkiau rasti tinkamų žemaičių sąvokų, raiškos būdų; nei fonetiniai, nei morfologiniai, juolab sintaksiniai vertiniai nėra gyvi, gyvybingi, kalbėjimui stinga tikrumo. Justinas Kubilius ir bendrine lietuvių kalba yra parašęs gerą poezijos knygą („Tėvas: nerimo formos“, 2001), ir filosofinių etiudų rinkinį „Prasmė – kaip gyvybė“ (2011). Tad ir kalbėjęs apie kūrybą bei jos

prasmę tarsi iš kalbinės distancijos. Ir žemaitiškai rašo iš sąmoningo pasirinkimo. [...]“

J. Kubiliaus knygą „dā dongou nematont, bet žemė ju žėnont“ galima įsigyti elektroninėse parduotuvėse www.patogupirkti.lt, www.knygos.lt, Vilniaus knygyne „Akademinė knyga“ (Dominikonų g. 5), Regionų kultūrinių iniciatyvų centre (užsakymai priimami adresu zemaiciu@gmail.com).

Šiame žurnalo numeryje (p. 40–42) – keletas fragmentų iš Justino Kubiliaus knygos „dā dongou nematont, bet žemė jau žėnont“.

Parengė Virginijus Baranauskas

J. Kubiliaus knygu „Tėvas: nerimo formos“ ir „Prasmė – kaip gyvybė. Straipsniai, esė, etiudai“ viršeliai

KOBĖLIOS JUSTĪNS

Kobėlios Justīns – poets, pruozininks, literatūras kritėks. Gėmė 1954 m. lapkrėstė 2 d. Skouda rajuona Kernū kaime. Muokies Daukšiūs, Skouda Proncėškaus Žadeikė vėdorėnie muokikluo. 1978 m. pabėngė Vėlniaus universiteta Fėluoluogėjės fakolteta. Pu tuo vėinus metus muokiuojava Skouda rajuona Barstītiu vėdorėnie muokikluo, vuo paskiau isėkūrė Vėlniou. Metus padėrbė Fėluosuofėjės, sociuoluogėjės ėr teisės institutė, 1980 m. isėdarbėna leidikluo „Vaga“, tėn daug metu redagava kningas.

Eilieraštius raša nu muokiklas laikū. Pėrmūsius kūrėnelius paskelbė Skouda rajuona laikraštie „Mūsų žodis“. Žemaitėškā eilioutė, rašitė pruozo pradiejė žemaitiu kultūrėnė atgėmėma metās. Raša poemās, eilieraštius istuorėniem temuom, recenzou gruožėnės literatūras kningas. Vėns ėš pėrmūju žemaitėškā parašītu, paskelbtū ė platiausė žėnuomu anuo kūrėniū – eilieraštīu ciklos „Žemaitiu kapalė“.

2001 m. J. Kubėlios ėšleida sava poezėjės kninga „Tėvas: nerimo formos“. Anou litera-

tūras specelistā ivardėjė kāp vertinga ė savėta medėtacėnės lirėkas leidėni, atkreipdamė skaitītuoju diemesi i svarbi anuos skīrio, katrame ė paskelbtė žemaitėškā parašītė eilieraštė.

2011 m. solaukiem ė kėtuos J. Kobėliaus kningas – fėlosuofėniu straipsniu, etiudu, esė rinkėnė „Prasmė – kaip gyvybė“ (ėšleida „Versus Aureus“). Ana, anonsoudama tou kninga, rašė:

„Literatūros pasaulyje Justino Kubiliaus pavardė žinoma kaip gabaus literato, poeto (prieš kelerius metus išleistas poezijos rinkinys), daugelio kūrinių recenzento, palydėjusio į pasaulį ne vieną Debiutų serijos knygą. Ši straipsnių, esė, etiudų knyga – tarsi visos literatūrinės ir kūrybinės partirties apibendrinimas, sudedant į vieną visumą įvairių laikų publikuotas medžiagas ir pateikiant skaitytojams. Prasmė – kaip gyvybė tai veikiau įsivaizduojamas mąstymo apie pasaulį, žmogų ir jo kūrinius horizontas, vertybinė nuostata ir laikysena, galiausiai – gyvybės adoracija ir gynryba, kartu gynryba dvasios, tokios gyvos, mįšlingos,

(Nukelta i 40 p.)